Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Yıl: 2025, Cilt: 14, Sayı: 2, Sayfalar: 149–168
https://dergipark.org.tr/tr/pub/amauefd

Araştırma Makalesi

Sınıf Öğretmenlerinin Küresel Vatandaşlık ve Kültürel Değerlere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*

Emre Dağaşan [1a], Yahya Han Erbaş [2]

[1] Milli Savunma Üniversitesi, Balıkesir, Türkiye, ORCID: 0000-0002-6070-3301

[2] Eğitim Fakültesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, Türkiye, ORCID: 0000-0003-0802-4536

Öz

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin kültürel duyarlılıkları ile küresel vatandaşlık tutumları arasında bir ilişkinin olup olmadığını çeşitli değişkenler açısından değerlendirmektir. Araştırmada öğretmenlerin cinsiyeti, eğitim durumu, mesleki kıdemi ve öğretmenlik statüsü değişkenler olarak belirlenmiştir. Araştırma, nicel araştırma yöntemi modellerinden ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını Balıkesir'in Altıeylül ve Karesi ilçelerinde bulunan ilkokullarda göre yapan sınıf öğretmenleri oluşmaktadır. 230'u kadın ve 140'ı erkek olmak üzere 370 öğretmenden oluşan katılımcı grubu, basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanmış bilgilendirilmiş onam formu ve demografik bilgi bölümü ile Kültürel Değerlere Duyarlı Öğretmen Ölçeği (KDDÖ) ve Küresel Vatandaş Ölçeği (KVÖ) kullanılarak araştırma verileri toplanmıştır. Çalışma verilerinin analizleri bir istatistik paket programı ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen verilerin analizinde, yüzde hesaplamaları (%), frekanslar (f), aritmetik ortalamalar (x), t testi (t) ve tek yönlü varyans analizi (F), regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları ile kültürel değerlere duyarlıkları arasında orta düzey bir ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak ise bu iki kavramın birbirlerini destekler niteliklerinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Makale Geçmişi:
Alındı: 28/06/2025

Revize Edildi: 09/12/2025

Kabul Edildi: 11/12/2025

Anahtar Kelimeler:
Çokkültürlülük, Kültürel Duyarlılık, Küreselleşme, Küresel Vatandaşlık, Sınıf Öğretmeni

Atıf için:

Dağaşan, E. ve Erbaş, Y.H. (2025). Sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık ve kültürel değerlere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(2), 149-168. https://dergipark.org.tr/tr/pub/amauefd

*Bu araştırma birinci yazar tarafından, ikinci yazarın danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Araştırmaya dair ilk bulgular 3. Lisansüstü Öğretmen Çalışmaları Kongresi'nde (LOCK 2024) bildiri olarak sunulmuştur.

[a]Sorumlu Yazar Emre Dağaşan ✉ emre201922@gmail.com

e-ISSN: 2146-7811, ©202X Yazar(lar) | Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 (CC BY-NC) International License | Amasya Üniversitesi

Amasya Education Journal
Year: 2025, Vol: 14, No: 2, Pages: 149–168
https://dergipark.org.tr/en/pub/amauefd

Research Article

An Examination of Primary School Teachers' Attitudes Towards Global Citizenship and Cultural Values*

Emre Dağaşan [1a], Yahya Han Erbaş [2]

[1] National Defense University, Balıkesir, Turkey, ORCID: 0000-0002-6070-3301

[2] Faculty of Education, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey, ORCID: 0000-0003-0802-4536

Abstract

This study investigates the relationship between primary school teachers' cultural sensitivity and their global citizenship attitudes by considering several demographic and professional variables. Gender, educational background, professional seniority, and teaching status were identified as key variables. Designed within a quantitative research framework, the study employed a correlational survey model to examine the associations between the main constructs. The sample consisted of 370 primary school teachers working in public primary schools in the Altıeylül and Karesi districts of Balıkesir, selected through simple random sampling. Of the participants, 230 were female and 140 were male. Data were collected using an informed consent form, a demographic information form, the Teacher Cultural Values Sensitivity Scale, and the Global Citizenship Scale. Statistical analyses were conducted using a statistical software package. Descriptive statistics such as frequencies, percentages, and arithmetic means were calculated, while inferential analyses included t-tests, one-way analysis of variance, and regression analysis. The findings revealed a moderate positive relationship between teachers' cultural sensitivity and their global citizenship attitudes. Overall, the results suggest that cultural sensitivity and global citizenship are interrelated and mutually reinforcing concepts in the professional development of primary school teachers.

Article History:
Received: 28/06/2025

Revised: 09/12/2025

Accepted: 11/12/2025

Keywords:
Multiculturalism, Cultural Sensitivity, Globalization, Global Citizenship, Classroom Teacher

To cite this article:

Dağaşan, E. & Erbaş, Y.H. (2025). An examination of primary school teachers' attitudes towards global citizenship and cultural values. *Amasya Education Journal, 14*(2), 149-168. https://dergipark.org.tr/en/pub/amauefd

*This research is derived from a master's thesis prepared by the first author under the supervision of the second author. Initial findings of the research were presented at the 3rd Graduate Teacher Studies Congress.

[a]Corresponding Author Emre Dağaşan ✉ emre201922@gmail.com

e-ISSN: 2146-7811, ©2025 Author(s) | Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 (CC BY-NC) International License | Amasya University

Giriş

Küresel vatandaşlık

Modern yaşamda hızla meydana gelen değişimler ve gelişimler insanların yaşam biçimlerinde dönüşümlere neden olmaktadır. Bütün dünyada zaman ve mekân algısının kaybolması, dünyanın dar bir alana sıkışıp kalması, bireylerin birbirlerine daha fazla yakınlaşmasıyla insanların iletişiminin artması ve toplulukların sahip oldukları özelliklerin diğer toplumlar tarafından benimsenmesi küreselleşmenin sonuçlarıdır (Bornman ve Schoonraad, 2001). Dünden bugüne dünyada hızına yetişilemeyecek kadar gelişen teknoloji bilgisi ve uygulamaları, ulaşım olanakları ve iletişim kurmanın çok kolay olması gibi etmenlerin etkisiyle farklı kültürler ve toplumlar arasında hızla gelişen etkileşim ile dünyada küreselleşme süreci başlamıştır. 1960'lı yıllarda ilk defa gündeme gelen küreselleşme kavramı 1980'lerde literatüre girmiş ve sonrasında akademik alanlarda üzerinde tartışılan bir kavram olmuştur (Çetin, 2015). Küreselleşme ile dünyanın bir ucundan diğer ucuna haberleşme sağlamak ve iletişim kurmak anlık gerçekleşmektedir. Bu durum insanların bulundukları coğrafyaların ve kültürlerin sınırlarını ortadan kaldırıp tüm dünyaya kolaylıkla açılmasını sağlamaktadır. Sınırların yok olması ve uzaklıkların küçülmesi ulus-devlet anlayışını zayıflatmaya başlamıştır (Esendemir, 2008). İnsanların dünyaya bu kadar kolay açılması ve ulus-devlet anlayışının ortadan kalkması vatandaşlık kavramının yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılmaktadır. Böylelikle küresel vatandaşlık kavramı daha fazla tartışılan bir konu haline gelmiştir.

Küresel vatandaşlık, bireylerin sadece yerel değil, aynı zamanda uluslararası düzeyde sorumluluk taşıdığını ve tüm dünya vatandaşlarıyla ortak değerler paylaştığını ifade eden bir kavramdır. Küresel vatandaşlık, bireylerin dünya üzerindeki sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlara karşı bilinçli ve aktif bir tutum geliştirmelerini teşvik eder (Oxfam, 2006). Küresel vatandaşlık, aynı zamanda bireylerin farklı kültürler arasında köprü kurarak, empati ve anlayış geliştirmelerini sağlamaktadır (Reysen ve Katzarska-Miller, 2013). Geldiğimiz bu noktada, yeni kültürel gerçeklikler çerçevesinde herkes için eşitlik sağlama anlayışı, farklı kültürlerin tanınması ve kabul edilmesi düşüncesine dönüşmüştür. Farklı kültürlerin tanınması, ana kültür dışında kalan kültürlerin, tek tek bireylerinin ve gruplarının, yer ve sosyal olarak oraya ait hissetmelerini sağlamanın bir bileşeni gibi tanımlanabilir. Fakat küresel vatandaşlık için, yasal olarak bir yere bağlanması yetersizdir. Bu bağlılık duygusunun her anlamda gerçek olması da gereklidir (Frosh, 2001). Banks (2004) küresel vatandaşlık kavramını sosyal adalet kavramı ile değerlendirmiştir. Banks (2004), "Küresel Vatandaşlık: Eğitim ve Demokrasi Perspektifinden" isimli çalışmasında küresel dünyada vatandaş olma, kültürel çeşitlilik ve sosyal adalet eğitimi arasındaki bağlantıları ve ilişkileri ortaya koymuştur. Günümüz dünyasında kitlesel ve bireysel göçlerle beraber belli bir bölgede artan toplumsal özelliklerin çeşitliliğinin o bölgede oluşturabileceği sorunları ve aynı zamanda sosyal adalet eğitimini vurgulamıştır. Banks (2004) buna ek olarak kültürel vatandaşlık bilinci geliştikçe insan hakları, sosyal adalet, demokrasi ve kültürel farkındalık gibi evrensel değer bilincinin de artacağını ileri sürmektedir.

Türkçe literatürde küresel vatandaşlık kavramına yönelik öğretmen görüşlerini inceleyen araştırmalar bulunmaktadır (Bayram-Akçelik, 2024; Kül-Çetinkaya, 2024; Ünlü, 2017). Özkan (2006) ilkokulda görev yapan sınıf ve branş öğretmenleriyle küresel eğitime dair fikirlerin değerlendirilmesine yönelik araştırmasında, küresel eğitim ile alakalı konuların müfredatta ne derecede yer almasının faydalı olacağını ve bu durumun ortaya çıkarabileceği sonuçları ortaya koymuştur. 236 farklı öğretmenden veri toplanan çalışmada öğretmenler; küresel eğitimle ilgili olarak eşit yaşam hakkı, hayvan hakları çevre sorunları gibi birçok konunun eğitim programlarında yer alması gerektiğini belirtmiştir. Aynı çalışmada öğretmenler öğrencilerin küresel eğitim ile ilgili kazanımların eğitim programlarında yer almasının, öğrencilerin küresel sorunlara duyarlı bireyler yetişmesine katkıda sağlayacağı görüşü ortaya çıkmıştır. Küresel vatandaşlık eğitimi konusundaki bir diğer çalışma 85 gönüllü öğretmen ile küresel vatandaşlık eğitiminin uygulanıp incelenmesi amacıyla Bayram-Akçelik (2024) tarafından yürütülmüştür. Bu çalışmada küresel vatandaşlık eğitimini hizmet içi ya da hizmet öncesi alan öğretmenlerin küresel vatandaşlık kavramını içselleştirdiği ve anlamlandırdığı ortaya konmuştur. Ek olarak öğretmenlerin İngilizce derslerinde küresel vatandaşlık konularının kazanımları entegre edilmesi konusunda fikir birliğine vardığı çalışma neticesinde ortaya konmuştur. Kül-Çetinkaya (2024) tarafından küresel vatandaşlık eğitimine dair 140 gönüllü ortaokul öğretmeninden toplanan veri ile yapılan çalışmada küresel vatandaşlık düzeyi en yüksek öğretmenlik branşının Türkçe öğretmenliği olduğu, en düşük bölümün ise matematik öğretmenliği olduğu saptanmıştır. Aynı araştırmada, öğretmenlerin küresel vatandaşlık ile ilgili konulara maruz kalmanın küresel vatandaşlık algısını az da olsa yükselttiğini sonucuna varılmıştır. Ünlü (2017) tarafından sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerde

küresel vatandaşlık eğitimine yönelik fikirlerini araştırma amaçlı yapılan nitel çalışmada 20 sosyal bilgiler öğretmeninden veri toplanmıştır. Bu çalışmada ders saatlerinin azlığı, öğretmenlerin ders yükünün fazlalığı, fiziki imkân yetersizliği gibi konuların küresel vatandaşlık eğitiminin entegrasyonunda karşılaşılan problemler olduğu ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak aynı çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri, küresel vatandaşlık eğitiminin daha aktif yapılması için yaparak ve yaşayarak öğrenmenin arttırılmasına dikkat çekmiştir.

Kültürel duyarlılık

Kültürel duyarlılık, bireylerin farklı kültürel geçmişlere sahip insanlara karşı duyarlılığını ve empatisini ifade eder. Bu kavram, özellikle eğitim alanında, öğretmenlerin öğrencilerin kültürel arka planlarını anlama ve saygı gösterme yeteneklerini ifade eder (Gay, 2010). Kültürel duyarlılık, öğretmenlerin sınıf ortamında çeşitliliği desteklemelerine, kültürel farklıkları kabul etmelerine ve tüm öğrenciler için kapsayıcı bir eğitim sunmalarına yardımcı olur (Banks, 2004). Kültürel duyarlılığı yüksek olan öğretmenler, öğrencilerin kültürel kimliklerini destekleyici ve anlayışlı bir eğitim ortamı yaratabilirler. Kültürel değerlerin öğretimi sağlanırken demokratik uygulamaların kıymeti göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda gerçekleştirilen araştırmalar değerler eğitimi için oldukça önemlidir. Kültürel farklılıkları anlamlandıran ve farklılıkların farkına varan insanların olduğu toplumlar, demokratik davranışların benimsendiği bir dünya meydana getirir (Kale, 2007, s.321).

Günümüz dünyasındaki gelişmeler ve değişmeler, her gün hızla ilerleyen teknoloji, bir arada yaşama ile paylaşılan sosyal hayat, eğitim, iş dünyası gibi nedenler, küreselleşme ve çokkültürlülük tanımlamalarının daha çok gündeme gelmesini sağlamıştır. Küreselleşmenin ve çokkültürlüğün yansımaları hayatın her noktasında yer aldığı gibi eğitimin merkezinde de yer alan kavramlardır. Bu sebepten dolayı, eğitimde de diğer kültürlerden, dinlerden, dillerden bireylere anlayış, hoşgörü ve adalet hedefiyle yaklaşmak gereklidir.

Sınıf öğretmenleri, eğitim sürecinin temel taşı olan, öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine rehberlik eden profesyonel bireylerdir. Okulda öğrencilerin ilk ve en önemli rol modelleri arasında olan sınıf öğretmenleri, sadece bilgiyi aktarmakla kalmaz, aynı zamanda değerler, tutumlar ve dünya görüşleri ile öğrencilerin kişisel gelişimlerini şekillendiren bireylerdir. Özellikle küreselleşen dünyada, öğretmenlerin küresel vatandaşlık ve kültürel duyarlılık konularındaki tutumları, öğrencilerin bu alanlardaki farkındalıklarını ve tutumlarını doğrudan etkilemektedir. Sınıf öğretmenlerinin sahip olduğu bu özellikler, yalnızca öğretim süreçlerinin verimliliğini değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk bilincinin gelişmesini de sağlar.

Bu düşüncelerden hareketle, bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin kültürel duyarlılıkları ile küresel vatandaşlık tutumları arasında bir ilişkinin olup olmadığını çeşitli değişkenler açısından değerlendirmektedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları ne düzeydedir?
2. Sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılıkları ne düzeydedir?
3. Sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları demografik bilgilerine (cinsiyet, eğitim durumu, mesleki deneyim yılı, statü durumu) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılıkları demografik bilgilerine (cinsiyet, eğitim durumu, mesleki deneyim yılı, statü durumu) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları kültürel değerlere duyarlılıklarının anlamlı yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Araştırma modeli

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelinde, nicel veriler ve analizlerden faydalanarak, korelasyonların ortaya konulması ve yordayıcı (tahmin edici) bir anlayış benimsenmesi esas alınmıştır (Tekbıyık, 2014).

Evren ve örneklem

Bu çalışmanın evrenini, 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında devlet ilkokullarında çalışan, Balıkesir ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı sınıf öğretmenleri, örneklemi basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile Altıeylül ve Karesi merkez ilçelerinde görev yapan öğretmenlerden belirlenmiştir. 2021-2022 istatistiklerine göre Balıkesir il merkezinde yer alan Altıeylül ve Karesi merkez ilçelerinde toplamda 1000 sınıf öğretmeni çalışmaktadır. Araştırmaya 370 sınıf öğretmeni katılım göstermiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler		**N**	**%**
Cinsiyet	Erkek	140	37,8
	Kadın	230	62,2
	Toplam	370	100
Mesleki Kıdem Yılı	1-5 yıl	13	3,5
	6-10 yıl	25	6,8
	11-15 yıl	43	11,6
	16-20 yıl	71	19,2
	21 ve üzeri yıl	218	58,9
	Toplam	370	100
Eğitim Durumu	Önlisans	12	3,2
	Lisans	320	86,5
	Lisansüstü	38	10,3
	Toplam	370	100
Kariyer	Öğretmen	68	18,4
	Uzman Öğretmen	228	61,6
	Başöğretmen	74	20
	Toplam	370	100

Veri toplama aracı

Bu çalışmada veriler toplamda 3 bölümden oluşan anket yoluyla toplanmıştır. Birinci bölümde sınıf öğretmenlerine yönelik demografik bilgi formu, ikinci bölümde Karataş (2020)'ın geliştirdiği Kültürel Değerlere Duyarlı Öğretmen Ölçeği (KDDÖÖ) ve üçüncü bölümde ise Erbaş vd. (2023) tarafından Türkçeye uyarlanan Küresel Vatandaş Ölçeği yer almaktadır.

Demografik bilgi formu

Katılımcıların cinsiyet, eğitim düzeyi, mesleki kıdem ve öğretmenlikteki statü durumları hakkında bilgi toplamak amacıyla kullanılmıştır. Bu form, öğretmenlerin kişisel ve mesleki özelliklerini belirlemek için hazırlanmıştır.

Kültürel değerlere duyarlı öğretmen ölçeği (KDDÖÖ)

Bu ölçme aracı, sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılık seviyelerini ölçmek için kullanılmış olup 5'li likert tipi ölçektir. Ölçek, çeşitli kültürel arka planlara sahip öğrencilerle çalışırken öğretmenlerin gösterdiği duyarlılığı değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme aşamasında farklı okul kademelerinde görev yapan 481 öğretmenden veri toplanmıştır. Ölçeğin yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda 14 madde ve 3 alt boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Kültürel Değerlere Duyarlı Öğretmen Ölçeğinin güvenirliğini belirlemek maksadıyla Cronbach's Alpha güvenirlik analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda (α=0,89) ölçeğin güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Cronbach's Alpha (α) katsayısının 0 ile 0,4 arasında yer alması ölçme aracının güvenilir olmadığını, 0,4 ile 0,6 arasında yer alması ölçme aracının güvenilirliğinin düşük olduğunu, 0,6 ile 0,8 arasında yer alması ölçme aracının oldukça güvenilir olduğunu ve 0,8 ile 1 arasında yer alması ise ölçme aracının yüksek derecede güvenilir olduğunun göstergesidir (Kalaycı, 2006; Karagöz, 2016; Özdamar, 2002). Bu çalışmada toplanan veriler analiz edildiğinde Kültürel Değerlere Duyarlı Öğretmen Ölçeğinin güvenirliği (α) 0,977 bulunmuştur. Anketten çıkarıldığında bütün anket maddelerinin Cronbach Alpha düzeyinde %10,00'dan yüksek bir fazlalaşma tespit edilmediğinden bütün maddelerin ankette yer alması doğru bulunmuştur. Ölçekten alınan yüksek

puanlar kültürel değerlere duyarlılığın yüksekliğini, ölçekten alınan düşük puanlar ise kültürel değerlere duyarlılığın düşüklüğünü ifade etmektedir.

Küresel vatandaş ölçeği (KVÖ)

Reysen ve Katzarska-Miller (2013) tarafından geliştirilen Küresel vatandaş ölçeği Erbaş vd. (2023) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olup 7'li likert tipi ölçektir. Bu ölçekte Türkiye'deki öğretmenlerin uluslararası sorumluluklar, kültürel çeşitliliğe karşı duyarlılık ve dünya meselelerine yönelik tutumlarını ölçmek amaçlanmaktadır. Ölçeğin Reysen ve Katzarska-Miller tarafından geliştirilen orijinal formatı 9 alt boyut ve 22 maddeden oluşmaktadır. Yapılan uyarlama çalışmasında doğrulayıcı faktör analizinde 489 yetişkinden veri toplanmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinde yüksek düzeyde ve pozitif katsayılar elde edilmiştir. Geliştirilen Küresel Vatandaş Ölçeğinin güvenirliğini belirlemek maksadıyla Cronbach's Alpha güvenirlik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda Cronbach's Alpha değeri ölçeğin tamamı için α=0,90 olarak bulunmuştur. Buradan hareketle ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmadan toplanan veriler ile Küresel Vatandaş Ölçeğinin güvenirliği (α) 0,955 bulunmuştur. Anketten çıkarılan hiçbir maddenin Cronbach Alpha değerinde %10,00'dan fazla artışa neden olmadığı belirlenmiş ve tüm maddelerin ankette kalmasına karar verilmiştir.

Verilerin toplanması ve analizi

İlk adım olarak Kültürel Değerlere Duyarlı Öğretmen Ölçeği (KDDÖÖ) ve Küresel Vatandaş Ölçeği (KVÖ) içeren anketlerin kullanımı için ölçekleri geliştiren ve uyarlayan araştırmacılarla iletişime geçilerek kullanım için gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Etik Kurulu'ndan çalışmanın devamında veri toplamak için Etik Kurul Onayı (E-84026528-050.01.04-2300288848) alınmıştır. Devamında Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik modülü üzerinden başvuru yapılmış ve gerekli izin (93559212) alınmıştır. Araştırma başlamadan önce, Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğünden ve sonrasında merkez ilçelerinde bulunan ilkokulların müdürleri ile iletişime geçilmiştir. İzinlerin alınmasının ardından, öğretmenlerle verilerin nasıl toplanacağı ve veri toplama sürecinin detayları hakkında bilgi verilmiştir. Anketler, öğretmenlerin tamamlamaları için verilen süre içinde toplanmıştır. Anketler, öğretmenlerin günlük işlerini etkilemeden ve özel bilgilerini koruyarak gizli bir ortamda toplanmıştır. Katılımcılara, yanıtlarının gizli tutulacağı ve sadece araştırma amaçlı kullanılacağı konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Tüm bu veri toplama işlemleri Kasım 2023-Aralık 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler, SPSS 25.00 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri ve ölçeklerden elde edilen genel puanlar için yüzdelik hesaplamalar, frekans dağılımları ve aritmetik ortalamalar hesaplanmıştır. Küresel vatandaşlık tutumları ile kültürel değerlere duyarlılık arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla t-testleri ve tek yönlü varyans analizleri (ANOVA) yapılmıştır. Küresel vatandaşlık tutumlarının kültürel değerlere duyarlılığı üzerindeki etkilerini değerlendirmek için regresyon analizi uygulanmıştır.

Etik prosedürler

Bu araştırma için gereken izinler Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 11 Kasım 2023 tarih ve 14/49 sayılı kararı ile alınmıştır. Etik kurul izninden sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne uygulama izni için başvurulmuş olup, gereken uygulama izni 1 Şubat 2024 tarih ve 93559212 başvuru sayısı ile uygun görülmüştür.

Bulgular

Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutum düzeylerine ilişkin ölçeğin geneline ve küresel vatandaş ölçeğinde bulunan dokuz farklı alt boyuta dair sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Küresel Vatandaşlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Boyutlar	N	$\bar{X}$	SS	Min	Max
Küresel Vatandaşlık	370	135,74	17,61	22	154
İdeal Çevre	370	23,43	5,50	4	28
Küresel Farkındalık	370	23,91	4,23	4	28
Küresel Vatandaşlık Kimliği	370	11,69	2,69	2	14
Gruplararası Empati	370	12,27	2,27	2	14
Çeşitliliğin Değeri	370	12,36	2,01	2	14

Sosyal Adalet	370	13,24	1,33	2	14
Çevresel Sürdürülebilirlik	370	13,47	1,03	2	14
Gruplararası Yardımlaşma	370	12,96	1,56	2	14
Eylem Sorumluluğu	370	12,41	1,98	2	14

Tablo 2 incelendiğinde, 22 maddelik 9 boyutlu KVÖ'nden çıkan puanların düzeyleriyle, analizinde yararlanılacak bareme göre sahip olunabilecek en düşük not 22,00; en yüksek not ise 154,00'tür. Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumlarının olumlu yönde olduğu görülmektedir ($\bar{X}$=135,74).

İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Değerlere Duyarlılık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Boyutlar	**N**	**$\bar{X}$**	**SS**	**Min**	**Max**
Kültürel Değerlere Duyarlılık	370	65,60	4,89	14	70

Tablo 3 incelendiğinde, 14 maddelik Kültürel Değerlere Duyarlı Öğretmen Ölçeğinden çıkan puanların düzeyleriyle, analizinde yararlanılacak bareme göre alınabilecek minimum not 14,00; maksimum not ise 70,00'tir. Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılık düzeylerinin olumlu yönde olduğu görülmektedir ($\bar{X}$=65,60).

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ile küresel vatandaşlık tutum ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı bağımsız gruplar t-testi ile analiz edilmiş olup alt boyutları ile Tablo 4'te ifade edilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Küresel Vatandaşlık Düzey Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Değişkenler	**Gruplar**	**N**	**$\bar{X}$**	**ss**	**t testi**		
					t	**sd**	**p**
İdeal Çevre	Erkek	140	5,87	1,35	0,106	368	0,915
	Kadın	230	5,85	1,39			
Küresel Farkındalık	Erkek	140	5,99	0,99	0,259	368	0,796
	Kadın	230	5,97	1,09			
Küresel Vatandaşlık Kimliği	Erkek	140	5,89	1,36	0,507	368	0,612
	Kadın	230	5,82	1,34			
Gruplararası Empati	Erkek	140	6,14	1,20	0,120	368	0,905
	Kadın	230	6,13	1,09			
Çeşitliliğin Değeri	Erkek	140	6,09	1,12	-1,322	252,658	0,187
	Kadın	230	6,23	0,93			
Sosyal Adalet	Erkek	140	6,50	0,78	-2,497	232,217	0,013*
	Kadın	230	6,69	0,58			
Çevresel Sürdürülebilirlik	Erkek	140	6,67	0,58	-1,672	245,268	0,096
	Kadın	230	6,77	0,46			
Gruplararası Yardımlaşma	Erkek	140	6,36	0,91	-2,112	233,322	0,036*
	Kadın	230	6,55	0,68			
Eylem Sorumluluğu	Erkek	140	6,13	1,06	-1,013	368	0,312
	Kadın	230	6,24	0,94			
Küresel Vatandaş Ölçeği	Erkek	140	6,14	0,82	-0,586	368	0,559
	Kadın	230	6,19	0,78			

p<0,05*

Tabloya göre cinsiyet ile küresel vatandaş ölçeği, küresel farkındalık, ideal çevre, gruplar arası empati, küresel vatandaşlık, çevresel sürdürebilirlik, çeşitliliğin değeri ve eylem sorumluluğu tutum ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (p>0,05). Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri ile sosyal adalet tutum ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (t (232,212) =-2,497; p<,05). Kadın sınıf öğretmenlerinin sosyal adalet tutum ortalamaları (X=6,69), erkek sınıf öğretmenlerinin sosyal adalet tutum ortalamalarından (X=6,50) fazladır. Sınıf öğretmenlerin cinsiyetleri ile gruplararası yardımlaşma tutum ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (t (233,322) =-2,112; p<,05). Kadın sınıf öğretmenlerin gruplararası yardımlaşma tutum ortalamaları (X=6,55), erkek öğretmenlerin gruplararası tutum ortalamalarından (X=6,36) fazla olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumu ile küresel vatandaşlık tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı tek yönlü ANOVA analizi ile analiz edilmiş olup sonuçlar Tablo 5'te bulunmaktadır.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Küresel Vatandaşlık Düzey Ortalama Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p	Anlamlılık
İdeal Çevre	Lisans	320	5,87	1,37	Gruplar Arası	29,63	2	14,81	8,14	0,00*	1-3
	Lisansüstü	38	6,17	0,86	Grup İçi	667,67	367	1,81			2-3
	Önlisans	12	4,39	1,86	Toplam	697,30	369				
Küresel Farkındalık Kimliği	Lisans	320	5,97	1,06	Gruplar Arası	4,62	2	2,31	2,07	0,12	
	Lisansüstü	38	6,18	0,86	Grup İçi	407,86	367	1,11			
	Önlisans	12	5,47	1,24	Toplam	412,48	369				
Küresel Vatandaşlık	Lisans	320	5,85	1,37	Gruplar Arası	5,95	2	2,97	1,64	0,19	
	Lisansüstü	38	6,01	1,02	Grup İçi	662,67	367	1,80			
	Önlisans	12	5,44	1,33	Toplam	668,62	369				
Gruplar Arası Empati	Lisans	320	6,14	1,13	Gruplar Arası	3,52	2	1,76	1,36	0,25	
	Lisansüstü	38	6,23	1,00	Grup İçi	472,60	367	1,28			
	Önlisans	12	5,62	1,44	Toplam	476,12	369				
Çeşitliliğin Değeri	Lisans	320	6,19	0,99	Gruplar Arası	0,87	2	0,43	0,43	0,65	
	Lisansüstü	38	6,10	1,00	Grup İçi	372,85	367	1,01			
	Önlisans	12	5,95	1,25	Toplam	373,72	369				
Sosyal Adalet	Lisans	320	6,63	0,64	Gruplar Arası	0,63	2	0,31	0,71	0,48	
	Lisansüstü	38	6,50	0,82	Grup İçi	163,38	367	0,44			
	Önlisans	12	6,66	0,65	Toplam	164,01	369				
Çevresel Sürdürülebilirlik	Lisans	320	6,73	0,52	Gruplar Arası	0,44	2	0,02	0,08	0,92	
	Lisansüstü	38	6,72	0,46	Grup İçi	97,00	367	0,26			
	Önlisans	12	6,79	0,45	Toplam	97,44	369				
Gruplar Arası Yardımlaşma	Lisans	320	6,49	0,77	Gruplar Arası	1,24	2	0,62	1,02	0,36	
	Lisansüstü	38	6,47	0,70	Grup İçi	222,62	367	0,60			

	Önlisans	12	6,16	0,96	Toplam	223,86	369				
Eylem Sorumluluğu	Lisans	320	6,20	0,99	Gruplar Arası	6,29	2	3,14	3,23	0,04*	1-3
	Lisansüstü	38	5,36	0,83	Grup İçi	222,62	367	0,97			2-3
	Önlisans	12	5,34	1,21	Toplam	228,91	369				
Küresel Vatandaşlık Toplam	Lisans	320	6,17	0,80	Gruplar Arası	4,29	2	2,14	3,39	0,03*	1-3
	Lisansüstü	38	6,28	0,66	Grup İçi	232,19	367	0,63			2-3
	Önlisans	12	5,60	0,87	Toplam	236,48	369				

p<0,05*

Örneklem grubunun küresel farkındalık tutum ortalamaları ile eğitim durumları (F=2,07; p>0,05), küresel vatandaşlık tutum ortalamaları ile eğitim durumları (F=1,64; p>0,05), gruplararası empati tutum ortalamaları ile eğitim durumları (F=1,36; p>0,05), çeşitliliğin değeri tutum ortalamaları ile eğitim durumları (F=0,43; p>0,05), sosyal adalet tutum ortalamaları ile eğitim durumları (F=0,71; p>0,05), çevresel sürdürülebilirlik ile eğitim durumları (F=0,08; p>0,05), gruplararası yardımlaşma ile eğitim durumları (F=1,02; p>0,05) arasında tutum ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin genel küresel vatandaşlık tutum ortalamaları ile eğitim durumları (F=3,39; p<0,05), ideal çevre tutum puanları ile eğitim durumları (F=8,14; p<0,05), eylem sorumluluğu ile eğitim durumları (F=3,23; p<0,05) tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin genel küresel vatandaşlık tutum ortalamaları hangi eğitim düzeyleri arasında farklılık bulunup bulunmadığı maksadıyla LSD analizi uygulanmıştır Sonuçlara göre önlisans eğitim durumunda olan sınıf öğretmenlerinin genel küresel vatandaşlık tutum ortalamaları lisans ve lisansüstü eğitim düzeyinde olan sınıf öğretmenlerin ortalamasından daha düşük olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin ideal çevre tutum ortalamaları hangi eğitim durumları arasında farklılık bulunup bulunmadığını göstermek maksadıyla LSD analizi uygulanmıştır. Sonuçlara göre önlisans eğitim düzeyinde olan sınıf öğretmenlerinin çevre tutum ortalamaları lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip sınıf öğretmenlerinin ortalamasından daha düşük olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin eylem sorumluluğu tutum ortalamaları hangi eğitim durumları arasında farklılık bulunup bulunmadığını göstermek maksadıyla LSD analizi yapılmıştır. Sonuçlara göre önlisans eğitim düzeyinde olan sınıf öğretmenlerinin eylem sorumluluğu tutum ortalamaları lisans ve lisansüstü eğitim durumunda olan sınıf öğretmenlerinin ortalamasından daha düşük düzeye sahiptir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem yılı ile küresel vatandaşlık tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı tek yönlü ANOVA analizi ile analiz edilmiş olup sonuçlar Tablo 6'da bulunmaktadır.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Küresel Vatandaşlık Düzey Ortalama Puanlarının Mesleki Kıdem Yılına Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Mesleki Kıdem Yılı	N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p	Anlamlılık
İdeal Çevre	1-5	13	5,86	1,86	Gruplar Arası	8,63	4	2,16	1,14	0,34	
	6-10	25	5,64	1,33	Grup İçi	688,67	365	1,89			
	11-15	43	5,49	1,39	Toplam	697,30	369				
	16-20	71	5,93	1,16							
	21 ve üzeri	218	5,93	1,40							
Küresel Farkındalık	1-5	13	6,13	1,03	Gruplar Arası	12,47	4	3,12	2,85	0,02*	5-2
	6-10	25	5,62	1,10	Grup İçi	400,01	365	1,01			5-3
	11-15	43	5,63	1,15	Toplam	412,48	369				
	16-20	71	5,89	0,93							
	21 ve üzeri	218	6,10	1,05							
Küresel	1-5	13	6,04	1,78	Gruplar Arası	14,84	4	3,71	2,07	0,08	

Vatandaşlık Kimliği	6-10	25	5,42	1,54	Grup İçi	653,78	365	1,79			
	11-15	43	5,44	1,64	Toplam	668,62	369				
	16-20	71	5,87	1,09							
	21 ve üzeri	218	5,96	1,29							
Gruplar Arası Empati	1-5	13	6,35	1,36	Gruplar Arası	14,34	4	3,58	2,83	0,02*	5-2
	6-10	25	5,64	1,24	Grup İçi	461,78	365	1,26			5-3
	11-15	43	5,87	1,26	Toplam	476,13	369				
	16-20	71	6,02	1,06							
	21 ve üzeri	218	6,27	1,09							
Çeşitliliğin Değeri	1-5	13	6,65	0,51	Gruplar Arası	10,73	4	2,68	2,70	0,03*	1-2
	6-10	25	5,76	1,29	Grup İçi	363	365	0,99			5-2
	11-15	43	6,03	0,91	Toplam	373,72	369				
	16-20	71	6,06	1,03							
	21 ve üzeri	218	6,26	0,98							
Sosyal Adalet	1-5	13	6,80	0,33	Gruplar Arası	1,14	4	0,35	0,79	0,53	
	6-10	25	6,66	0,55	Grup İçi	162,61	365	0,45			
	11-15	43	6,58	0,62	Toplam	164,03	369				
	16-20	71	6,52	0,80							
	21 ve üzeri	218	6,65	0,66							
Çevresel Sürdürülebilirlik	1-5	13	6,65	0,47	Gruplar Arası	0,41	4	0,10	0,39	0,82	
	6-10	25	6,68	0,48	Grup İçi	96,63	365	0,26			
	11-15	43	6,67	0,49	Toplam	97,04	369				
	16-20	71	6,75	0,57							
	21 ve üzeri	218	6,75	0,51							
Gruplar Arası Yardımlaşma	1-5	13	6,78	0,48	Gruplar Arası	3,76	4	0,94	1,56	0,18	
	6-10	25	6,16	0,75	Grup İçi	220,11	365	0,60			
	11-15	43	6,46	0,67	Toplam	223,87	369				
	16-20	71	6,49	0,80							
	21 ve üzeri	218	6,50	0,81							
Eylem Sorumluluğu	1-5	13	6,77	0,48	Gruplar Arası	12,17	4	3,04	3,16	0,01*	1-2
	6-10	25	5,80	1,15	Grup İçi	351,12	365	0,96			1-3
	11-15	43	6,03	0,98	Toplam	363,30	369				1-4
	16-20	71	6,08	1,01							5-2
	21 ve üzeri	218	6,29	0,97							
Küresel Vatandaşlık Toplam	1-5	13	6,37	0,89	Gruplar Arası	6,42	4	1,60	2,55	0,04*	5-2
	6-10	25	5,88	0,81	Grup İçi	230,07	365	0,63			5-3
	11-15	43	5,94	0,87	Toplam	236,49	369				
	16-20	71	6,13	0,71							
	21 ve üzeri	218	6,25	0,80							

p<0,05*

Örneklem grubunun ideal çevre tutum ortalamaları ile mesleki kıdemi (F=1,14; p>0,05), küresel vatandaşlık tutum ortalamaları ile mesleki kıdemi (F=2,07; p>0,05), sosyal adalet tutum ortalamaları ile mesleki kıdem (F=0,79; p>0,05), çevresel sürdürülebilirlik ile mesleki kıdem (F=0,38; p>0,05),

gruplararası yardımlaşma ile mesleki kıdem (F=1,55; p>0,05) tutum ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin genel küresel vatandaşlık tutum ortalamaları ile mesleki kıdem yılı (F=2,54; p<0,05), küresel farkındalık ortalamaları ile mesleki kıdem yılı (F=2,84; p<0,05), gruplararası empati ortalamaları ile mesleki kıdem yılı (F=2,83; p<0,05), çeşitliliğin değeri ortalamaları ile mesleki kıdem yılı (F=2,69; p<0,05), eylem sorumluluğu ile mesleki kıdem yılı (F=3,16; p<0,05) tutum ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin genel küresel farkındalık tutum puan ortalamaları hangi mesleki kıdem deneyimi arasında farklılık gösterip göstermediğini anlamak maksadıyla LSD analizi uygulanmıştır. 21 ve üzeri kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinin küresel farkındalık tutumları, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinin küresel farkındalık tutumlarından daha fazladır. Sınıf öğretmenlerinin gruplararası empati tutum puan ortalamalarının hangi mesleki kıdem yılları arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla LSD testi yapılmıştır. 21 ve üzeri kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinin gruplararası empati tutum ortalamaları, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinin gruplararası empati tutum ortalamalarından daha fazladır. Sınıf öğretmenlerinin çeşitliliğin değeri tutum puan ortalamalarının hangi mesleki kıdem yılları arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla LSD testi yapılmıştır. Meslekte 6-10 yıl kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinin çeşitliliğin değeri tutum ortalamaları, meslekte 1-5 yıl ve 21 ve üzeri meslek yılına sahip sınıf öğretmenlerinin çeşitliliğin değeri tutum ortalamalarından daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin eylem sorumluluğu tutum puan ortalamalarının hangi mesleki kıdem yılları arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla LSD testi yapılmıştır. Meslekte 1-5 yılı kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinin eylem sorumluluğu tutum ortalamaları, meslekte 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinin eylem sorumluluğu tutum ortalamalarından fazladır. Meslekte 21 ve üzeri meslek kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinin eylem sorumluluğu tutum ortalamaları, meslekte 5-10 yıl kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinin eylem sorumluluğu tutum ortalamalarından daha fazla olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin genel küresel vatandaşlık tutum puan ortalamaları hangi mesleki kıdem durumları arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla LSD analizi uygulanmıştır. Meslekte 21 ve üzeri kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerin küresel vatandaşlık tutum ortalamaları, meslekte 5-10 ve meslekte 11-15 kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutum ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki statü durumları ile kültürel vatandaşlık tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı tek yönlü ANOVA analizi ile analiz edilmiş olup sonuçlar Tablo 7'de bulunmaktadır.

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Küresel Vatandaşlık Düzeylerinin Statü Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p
İdeal Çevre	Öğretmen	68	6,27	1,47	Gruplar Arası	0,81	2			
	Uzman öğretmen	228	6,14	1,34	Grup İçi	696,49	367	0,40 1,89	0,21	0,80
	Başöğretmen	74	6,15	1,37	Toplam	697,30	369			
Küresel Farkındalık	Öğretmen	0	6,05	1,03	Gruplar Arası	0,47	2			
	Uzman öğretmen	38	5,95	1,03	Grup İçi	412,00	367	0,23 1,12	0,21	0,81
	Başöğretmen	12	5,96	1,14	Toplam	412,47	369			
Küresel Vatandaşlık Kimliği	Öğretmen	320	6,06	1,31	Gruplar Arası	4,14	2			
	Uzman öğretmen	38	5,78	1,33	Grup İçi	664,47	367	2,07 1,81	1,14	0,23
	Başöğretmen	12	5,83	1,39	Toplam	668,621	369			
Gruplar Arası Empati	Öğretmen	320	6,24	1,09	Gruplar Arası	3,74	2			
	Uzman öğretmen	38	6,05	1,17	Grup İçi	472,38	367	1,87 1,28	1,45	0,23
	Başöğretmen	12	6,27	1,03	Toplam	476,12	369			

Çeşitliliğin Değeri	Öğretmen	320	6,34	0,97	Gruplar Arası	2,35	2	1,17	1,16	0,31
	Uzman öğretmen	38	6,13	0,96	Grup İçi	371,37	367	1,01		
	Başöğretmen	12	6,15	1,15	Toplam	373,72	369			
Sosyal Adalet	Öğretmen	320	6,75	0,56	Gruplar Arası	1,54	2	0,77	1,75	0,17
	Uzman öğretmen	38	6,57	0,71	Grup İçi	162,47	367	0,44		
	Başöğretmen	12	6,63	0,59	Toplam	164,01	369			
Çevresel Sürdürülebilirlik	Öğretmen	320	6,74	0,46	Gruplar Arası	0,00	2	0,00	0,01	0,98
	Uzman öğretmen	38	6,73	0,53	Grup İçi	97,03	367	0,26		
	Başöğretmen	12	6,72	0,48	Toplam	97,03	369			
Gruplar Arası Yardımlaşma	Öğretmen	320	6,50	0,68	Gruplar Arası	0,44	2	0,22	0,36	0,69
	Uzman öğretmen	38	6,49	0,80	Grup İçi	223,42	367	0,60		
	Başöğretmen	12	6,41	0,77	Toplam	223,86	369			
Eylem Sorumluluğu	Öğretmen	320	6,38	0,91	Gruplar Arası	4,02	2	2,01	2,05	0,12
	Uzman öğretmen	38	6,19	0,96	Grup İçi	359,27	367	0,97		
	Başöğretmen	12	6,05	1,13	Toplam	363,29	369			
Küresel Vatandaşlık Toplam	Öğretmen	320	6,27	0,80	Gruplar Arası	0,96	2	0,48	0,75	0,47
	Uzman öğretmen	38	6,14	0,79	Grup İçi	235,52	367	0,64		
	Başöğretmen	12	6,15	0,80	Toplam	236,48	369			

Örneklem grubunun kültürel vatandaşlık tutum ortalamaları ile statü durumları (F=0,75; p>0,05) arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Kültürel vatandaşlık ölçeğinin alt boyutlarına bakıldığında statü durumları ile ideal çevre (F=0,21; p>0,05), küresel farkındalık (F=0,21; p>0,05), küresel vatandaşlık kimliği (F=1,14; p>0,05), gruplararası empati (F=1,45; p>0,05), çeşitliliğin değeri (F=1,16; p>0,05), sosyal adalet (F=1,75; p>0,05), çevresel sürdürebilirlik (F=0,01; p>0,05), gruplararası yardımlaşma (F=0,36; p>0,05) ve eylem sorumluluğu tutum ortalamaları (F=2,05; p>0,05) arasında anlamlı bir farklılık yoktur sonucuna ulaşılmıştır.

Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

Sınıf öğretmenlerin cinsiyet ile kültürel değerlere duyarlılıkları düzey ortalama puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı bağımsız gruplar t-testi ile analiz edilmiş olup sonuçlar Tablo 8'de bulunmaktadır.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Değerlere Duyarlılık Düzey Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Değişkenler	**Gruplar**	**N**	$\overline{X}$	**ss**	**t testi**		
					t	**sd**	**P**
Kültürel Değerlere Duyarlılık	Erkek	140	4,70	0,34	0,429	368	0,668
	Kadın	230	4,68	0,36			

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri ile kültürel değerlere duyarlılık ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur sonucuna ulaşılmıştır (p>0,05).

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Değerlere Duyarlılık Düzeylerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Boyut	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p
Kültürel Değerlere Duyarlılık	Lisans	320	4,68	0,35	Gruplar Arası	0,31	2	0,15	1,29	0,27
	Lisansüstü	38	4,71	0,31	Grup İçi	44,75	367	0,12		
	Önlisans	12	4,53	0,34	Toplam	45,06	369			

Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumu ile kültürel değerlere duyarlılık düzey puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı tek yönlü ANOVA analizi ile analiz edilmiş olup sonuçlar tablo 9'da bulunmaktadır. Örneklem grubunun kültürel değerlere duyarlılık ortalamaları ile eğitim durumları (F=1,29; p>0,05) arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem yılı ile kültürel değerlere duyarlılık düzey puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı tek yönlü ANOVA analizi ile analiz edilmiş olup sonuçlar Tablo 10'da ifade edilmiştir.

Tablo 10. Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Değerlere Duyarlılık Düzeylerinin Puan Ortalamalarının Mesleki Kıdem Yılına Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Boyut	Mesleki Kıdem Yılı	N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p	Anlamlılık
Kültürel Değerlere Duyarlılık	1-5	13	5,86	1,86	Gruplar Arası	1,25	4	0,31	2,61	0,03*	2-1
	6-10	25	5,64	1,33	Grup İçi	43,82	365				2-4
	11-15	43	5,49	1,39	Toplam	45,07	369	0,12			2-5
	16-20	71	5,93	1,16							
	21 ve üzeri	218	5,93	1,40							

p<0,05*

Örneklem grubunun kültürel değerlere duyarlılık ortalamaları ile mesleki kıdem yılı (F=2,61; p<0,05) arasında anlamlı bir farklılık vardır sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılık ortalamaları hangi mesleki kıdem yılları arasında farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla LSD analizi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre meslekte 6-10 yıl kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlılık ortalamaları, 1-5 yıl, 16-20 yıl ve 21 ve üzeri kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlılık ortalamalarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki statü durumları ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü ANOVA analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 11'de bulunmaktadır.

Tablo 11. Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Değerlere Duyarlılık Düzey Puan Ortalamalarının Statü Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Boyut	Statü	N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p
Kültürel Değerlere Duyarlılık	Öğretmen	68	4,71	0,34	Gruplar Arası	0,09	2	0,04	0,38	0,68
	Uzman öğretmen	228	4,67	0,34	Grup İçi	44,98	367	0,12		
	Başöğretmen	74	4,69	0,35	Toplam	45,07	369			

Örneklem grubunun kültürel değerlere duyarlılık ortalamaları ile statü durumları (F=0,38; p>0,05) arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Örneklem grubunun küresel vatandaşlık tutumları ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasındaki ilişki pearson momentler çarpımı (korelasyon) analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 12'de

bulunmaktadır.

Tablo 12. Sınıf Öğretmenlerinin Küresel Vatandaşlık Tutumları İle Kültürel Değerlere Duyarlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Analizi

Ölçek		Kültürel Değerlere Duyarlılık	
	Küresel Vatandaş Ölçeği	Pearson r	0,558*
Küresel Vatandaş Ölçeği Alt Boyutlar	İdeal Çevre	Pearson r	0,448*
	Küresel Farkındalık	Pearson r	0,533*
	Küresel Vatandaşlık Kimliği	Pearson r	0,427*
	Gruplararası Empati	Pearson r	0,448*
	Çeşitliliğin Değeri	Pearson r	0,405*
	Sosyal Adalet	Pearson r	0,286*
	Çevresel Sürdürülebilirlik	Pearson r	0,248*
	Gruplararası Yardımlaşma	Pearson r	0,405*
	Eylem Sorumluluğu	Pearson r	0,436*

İlişki katsayısının 0,70 ile 1,00 arasında bulunması yüksek düzey, 0,30 ile 0,70 arasında bulunması orta ve 0,30 ile 0,00 arasında bulunması ise düşük düzeyde ilişki olarak açıklanır (Büyüköztürk, 2004). Küresel vatandaşlık tutumları ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasında orta seviye bir korelasyon bulunmuştur (r=0,558). Küresel vatandaşlığın alt boyut tutumları ile kültürel değerlere duyarlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. İdeal çevre alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,448), küresel farkındalık alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,533), küresel vatandaşlık alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,427), gruplararası empati alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,448), küresel farkındalık alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,533), çeşitliliğin değeri alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,405), sosyal adalet alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında düşük düzey bir ilişki (r=0,286), çevresel sürdürülebilirlik alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında düşük düzey bir ilişki (r=0,248), gruplararası yardımlaşma alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,405) ve eylem sorumluluğu alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,436) bulunmaktadır.

Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Tablo 13. Sınıf Öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi

Değişken	b	Standart Hata	%95 Güven Aralığı		*t*	*p*
			Alt Sınır	Üst Sınır		
Sabit	3,18	0,12	2,95	3,41	27,09**	<0,001
KVÖ	0,24	0,02	0,21	0,28	12,91**	<0,001
R^2=0,31						
R = 0,56						

**p<0,001

Yapılan basit doğrusal regresyon analizi neticesinde sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları ile kültürel değerlere duyarlılık seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiş (R=,56, R^2=,31) olup sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumlarının kültürel değerlere duyarlılık düzeylerini anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir (N=370, p<0,001). Sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları, kültürel değerlere duyarlılıklarının %31'ini açıklamaktadır. Etki analizinde temel yordayıcı değişken olan küresel vatandaşlığın katsayısı (b=0,24) anlamlılık testi açısından incelendiğinde küresel vatandaşlığın pozitif yönlü anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir (p<0,001). Sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık toplam puanlarının kültürel değerlere duyarlılık toplam puanlarını

yordama biçimini ortaya çıkarmak maksadıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi denklemi; “Sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılık toplam puanları= (,24 x sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık toplam puanları) + 3,18” şeklindedir.

Tartışma ve sonuç

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin kültürel duyarlılıkları ile küresel vatandaşlık tutumları arasında bir ilişkinin olup olmadığını çeşitli değişkenler açısından değerlendirmektir. Araştırmanın birinci alt probleminde, sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık düzeyleri incelenmiş olup ölçeğin genel istatistiklerine bakıldığı zaman küresel vatandaşlık düzeylerinin tamamen olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum toplumda yaygınlaşan çokkültürlü hayatın okullarda da gözlenir bir hale büründüğünü ve sınıf öğretmenlerinin bu durum karşısında kendilerini uyarlamış olduğunu göstermektedir. Nitekim küresel vatandaşlık tutum puanlarının yüksekliği okullarımızda görev yapan öğretmenlerimizin bu konudaki duyarlılıklarına da işarettir. Sınıf öğretmenleri, genellikle toplumlarının kültürel çeşitliliği ve sosyal dinamikleriyle doğrudan etkileşim içinde olan kişiler olduğundan, bu çeşitliliği ve kültürler arası anlayışı daha iyi benimsemiş olabilirler. Bu da onların küresel vatandaşlık anlayışlarını güçlendirebilir. Özden ve Karadağ (2021) tarafından 221 sosyal bilgiler öğretmen adayından veri toplanarak yürütülen çalışmada öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerinin ortalama olduğu sonucuna varılmıştır. Buna ek olarak aynı çalışmada küresel vatandaşlık düzeyleri ile internet kullanma, sınıf seviyesi, akademik başarı gibi değişkenler incelenmiştir. Bu değişkenlerin küresel vatandaşlık düzeylerinde anlamlı bir değişiklik yaratmadığı tespit edilmiştir. Küresel vatandaşlık düzeyleri ile küresel problemler ile ilgili yapılan bir araştırmada ise Öksüzoğlu (2022), 11 üniversiteden 787 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile yürüttüğü çalışmasında öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerini ölçmeyi amaçlamıştır. Küresel vatandaşlığın günümüz küresel problemlerine dair kaygı düzeylerinin %25’ini açıkladığını bulmuştur.

Araştırmaya ait ikinci alt problem kapsamında sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılık düzeyleri incelenmiş olup kültürel değerlere duyarlılık düzeylerinin olumlu olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılık düzeylerini belirlemek üzere, KDDÖÖ’den aldıkları toplam puanların, frekans değerleri, aritmetik ortalama değerleri ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin ölçekten aldıkları notların aritmetik ortalaması (X=65,60), maksimum not olan 70’e yakın olduğundan öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlılık düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Çeşitli öğrenci gruplarıyla çalışmak, öğretmenlerin kültürel farklılıklara saygı duymalarını ve bu konuda daha hassas olmalarının kaynağı olabilir. Karaseyfioğlu ve Çalışkan (2021) yaptıkları araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel değerlere yönelik duyarlılıklarının oldukça yüksek düzeyde olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Kozikoğlu ve Tosun (2020), öğretmenlerin KDD pedagojiye dair bakışları ile kültürel zekâları arasındaki korelasyonun analizi adlı çalışmalarında, öğretmenlerin KDD pedagojiye ilişkin oldukça olumlu görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ile küresel vatandaşlık tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ile küresel vatandaş ölçeği, ideal çevre, küresel farkındalık, küresel vatandaşlık kimliği, gruplar arası empati, çeşitliliğin değeri, çevresel sürdürebilirlik, eylem sorumluluğu alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bunun yanı sıra sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri ile sosyal adalet tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş olup kadın sınıf öğretmenlerinin sosyal adalet tutum puanları erkek sınıf öğretmenlerinin sosyal adalet tutum puanlarından fazladır. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri ile gruplararası yardımlaşma tutumları arasında da anlamlı bir farklılık vardır. Kadın sınıf öğretmenlerinin gruplararası yardımlaşma tutum puanları, erkek sınıf öğretmenlerinin gruplararası yardımlaşma tutum puanlarından fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalara bakıldığında Altıkulaç (2016), Çakmak vd. (2015), Eroğlu ve Karakuş (2020), Göl (2013), Günaydın (2019), Kayışoğlu (2016), Koçoğlu ve Kaya (2020), Özden ve Karadağ (2021) ve Temel (2020) ve yaptıkları çalışmalarda cinsiyet ile küresel vatandaşlık tutumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur sonucuna ulaşmışlardır. Başka bir araştırmada, Kaya ve Kaya (2012) çalışmalarında cinsiyet ile küresel vatandaşlık tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşarak erkeklerin kadınlardan daha yüksek küresel tutum gösterdikleri bilgisine ulaşmışlardır. Bulut (2019), Egüz (2016), Eroğlu ve Karakuş (2020) ve Uydaş ve Genç (2015) ise çalışmalarında cinsiyet ile küresel vatandaşlık tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır sonucuna ulaşarak kadınların, erkeklerden daha yüksek düzeyde küresel vatandaşlık tutumuna sahip olduğu bilgisine ulaşmışlardır.

Örneklem grubunun cinsiyet ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Alan yazında benzer çalışmalar

incelendiğinde bu araştırma sonucuna benzer olarak kültürel değerlere duyarlılığın cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar (Bulut ve Başbay, 2014; Damgacı ve Aydın, 2013; Inglehart ve Norris, 2003; Karaseyfioğlu ve Çalışkan, 2021; Kotluk ve Kocakaya, 2018; Kozikoğlu ve Tosun, 2020; Nikoopour ve Esfandiari, 2017, Özdemir ve Dil, 2013; Polat, 2009; Yazıcı vd., 2009) mevcuttur. Karaseyfioğlu ve Çalışkan (2021), öğretmenlerin kültürel değer düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Kozikoğlu ve Tosun (2020), öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlı olmaya yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca anlamlı bir farklılığın olduğunu ve bu farklılığın kadın öğretmenlerin/öğretmen adaylarının daha yüksek kültürel değerlere duyarlığa sahip olduğunu (Başarır, 2012; Schwartz ve Rubel, 2005) veya erkek öğretmenlerin/öğretmen adaylarının daha yüksek kültürel değerlere duyarlığa sahip olduğunu (Aslan ve Kozikoğlu, 2017) gösteren çalışmalar da mevcuttur.

Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumu ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans (ANOVA) analizi kullanılarak incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumları ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. İlgili araştırmalara bakıldığında; Karaseyfioğlu ve Çalışkan (2021) yaptıkları araştırmada bu çalışmaya benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim durumu ile kültürel değerlere duyarlıkları arasında anlamlı bir ilişki yoktur sonucuna varmışlardır. Nayır (2019), öğretmenlerin, eğitim durumları değişkenine göre kültürel değerlerde öğretmen rollerine dair bakış açılarını değerlendirdiği çalışmasında, lisans ve lisansüstü eğitim durumlarına sahip öğretmenlerin KDD'na ilişkin görüşlerinde anlamlı bir fark olmadığı sonucu da yine bu araştırmanın neticesiyle benzerlik göstermektedir. Ayrıca Güçlücan (2016), psikolojik danışmanların kültürel değerlere duyarlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler tarafından analizi ile ilgili tez çalışmasında eğitim durumu ile kültürel değerlere duyarlılık algıları arasında anlamlı bir fark olduğunu ve lisansüstü eğitim durumuna sahip psikolojik danışmanların kültürel duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşarak bu araştırmadan farklı bir sonuca ulaşmıştır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem yılı ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemi ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Yapılan LSD testi sonucuna göre 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılık düzeyleri; 1-5 yıl, 11-15 yıl ve 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılık düzeylerinden anlamlı olarak daha düşüktür. İlgili araştırmalarda; Karaseyfioğlu ve Çalışkan (2021) yaptıkları araştırmada bu çalışmaya benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdem yılı ile kültürel değerlere duyarlıkları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşırken, Kozikoğlu ve Tosun (2020) birçok değişik branştan öğretmenle yaptıkları çalışmalarında, öğretmenliğe yeni başlayanların kültürel değerlere duyarlı pedagojiye karşı daha pozitif tutum sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları ile kültürel değerlere duyarlılıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı pearson momentler çarpımı (korelasyon) analizi ile incelenmiştir. Korelasyon katsayısının 0,70-1,00 arasında olması yüksek, 0,30 ile 0,70 arasında olması orta ve 0,30 ile 0,00 arasında olması ise düşük düzeyde ilişki olarak tanımlanır (Büyüköztürk vd., 2014). Yapılan incelemede orta düzey ilişki (r=0,558) bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlığın alt boyut tutumları ile kültürel değerlere duyarlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. İdeal çevre alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,448), küresel farkındalık alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,533), küresel vatandaşlık alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,427), gruplararası empati alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,448), çeşitliliğin değeri alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,405), sosyal adalet alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında düşük düzey bir ilişki (r=0,286), çevresel sürdürülebilirlik alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında düşük düzey bir ilişki (r=0,248), gruplararası yardımlaşma alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,405) ve eylem sorumluluğu alt boyutu ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyi arasında orta düzey bir ilişki (r=0,436) bulunmaktadır. Basit doğrusal regresyon analizi sonucunda sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumları ile kültürel değerlere duyarlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiş olup sınıf öğretmenlerinin küresel vatandaşlık tutumlarının kültürel değerlere duyarlılık düzeylerini anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir.

Öneriler

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda, sınıf öğretmenlerine küresel vatandaşlık ve kültürel değerlere duyarlılık konularında bilinç ve tutum geliştirmelerine yönelik öneriler ve daha sonraki araştırmalar için ve alan yazında eksik kalan konulara yönelik araştırmacılara öneriler sunulabilir:

- Erkek sınıf öğretmenlerinin sosyal adalet ve gruplararası yardımlaşma konusunda puanlarının kadın öğretmenlere göre neden daha düşük olduğuna yönelik araştırmalar planlanabilir.
- Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumuna göre küresel vatandaşlık ortalamasının artmasının aldıkları eğitimle ilişkili olup olmadığını inceleyen araştırmalar yapılabilir.
- Mesleki kıdeme göre küresel vatandaşlık durumunun neden değiştiğine ve tecrübelerin bakış açılarını nasıl etkilediğine yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılıkları konusunda farklılaşmanın olup olmadığını incelemek adına başka değişkenler dahil edilerek duyarlılıklarının değişip değişmediği incelenebilir.
- Sınıf öğretmenlerinin kültürel değerlere duyarlılıkları ile küresel vatandaşlıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bilgisinden hareketle bu kavramlara yönelik hizmet içi eğitim uygulamalarının etkisini inceleyen araştırmalar yapılabilir.

Ek bilgi

Yazarlar, makaleye eşit oranda katkı sunmuş ve araştırmanın yapılması ve raporlanmasında herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemişlerdir. Bu araştırma birinci yazar tarafından, ikinci yazarın danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Araştırmaya dair ilk bulgular 3. Lisansüstü Öğretmen Çalışmaları Kongresi'nde (LOCK 2024) bildiri olarak sunulmuştur.

ORCID ve iletişim

Emre Dağaşan https://orcid.org/0000-0002-6070-3301, E-posta: emre201922@gmail.com

Yahya Han Erbaş https://orcid.org/0000-0003-0802-4536, E-posta: yahyahan@gmail.com

Kaynaklar

Altıkulaç, A. (2016). Patriotism and global citizenship as values: A research on social studies teacher candidates. *Journal of Education and Practice*, *7* (36), 26-33. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1126475.pdf

Aslan, M., & Kozikoğlu, İ. (2017). Öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumları: Van ili örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* (31), 729-737. https://doi.org/10.14582/DUZGEF.1829

Banks, J. A. (2004). Teaching for social justice, diversity, and citizenship in a global world. *The Educational Forum*, *68* (4), 296-305. https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00131720408984645

Başarır, F. (2012). *Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime ilişkin görüşlerinin ve öz-yeterlik algılarının değerlendirilmesi (Erciyes Üniversitesi örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Erciyes Üniversitesi.

Bayram-Akçelik, D. (2024). *Öğretmen eğitimi programlarında küresel vatandaşlık eğitimi dersinin uygulanması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.

Bornman, E., & Schoonraad, N. (2001). The many faces of globalisation. *Mousaion*, *19*(1), 93-114. https://journals.co.za/doi/abs/10.10520/EJC78817

Bulut, B. (2019). Correlation between global citizenship and sustainable development awareness levels of preservice teachers. *International Online Journal of Educational Sciences, 11*(3), 279-293. http://dx.doi.org/10.15345/iojes.2019.03.019

Bulut, C., & Başbay, A. (2014). Öğretmenlerin çokkültürlü yeterlik algılarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 23*(3), 957-978. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/209813

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

Çakmak, Z., Bulut, B., & Taşkiran, C. (2015). A study on the relationship between global citizenship perceptions and internet use of social studies pre-service teachers. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, *5*(1), 99-112. http://web.archive.org/web/20180724203314id_/http://dergipark.gov.tr/download/article-file/14991

Çetin, O. U. (2015). Küreselleşmenin eğitimin farklı boyutları üzerindeki etkileri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, 2*(1), 75-93. https://dergipark.org.tr/en/pub/cybd/article/381671

Damgacı, F., & Aydın, H. (2013). Akademisyenlerin çokkültürlü eğitime ilişkin tutumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12*(45), 325-341. https://dergipark.org.tr/en/pub/esosder/article/82799

Egüz, Ş. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık eğitimine yönelik algıları. *International Journal of Eurasia Social Sciences, 7*(24), 30-49. https://www.ijoess.com/DergiTamDetay.aspx?ID=457&Detay=Ozet

Erbaş, Y. H., Özbaşı, D. & Genç, S. Z. (2023). Küresel vatandaş ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,* (32), 131-146. https://doi.org/10.29000/rumelide.1252786

Eroğlu, S. Y., & Karakuş, S. (2020). Küresel vatandaşlığın saldırganlığa etkisi: seyirciler üzerine bir araştırma. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8*(15), 152-169. https://dergipark.org.tr/en/pub/susbid/article/725240

Esendemir, Ş. (2008). *Türkiye'de ve dünyada vatandaşlık: Eski sorular, yeni arayışlar*. Birleşik Yayınevi.

Frosh, S. (2001). Psychoanalysis, identity and citizenship. In N. Stevenson (Ed), *Culture and citizenship* (pp. 62-74). Sage Publications.

Göl, E. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık tutum düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ahi Evran Üniversitesi.

Güçlücan, N. (2016). *Psikolojik danışmanların kültürel duyarlılık algılarının demografik ve mesleki değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.

Günaydın, H. (2019). *Okul yöneticilerinin küresel vatandaşlık tutumlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Inglehart, R. & Norris, P. (2003). *Rising tide: Gender equality and cultural change around the world*. Cambridge University Press.

Kale, N. (2007, Kasım 26-28). *Nasıl bir değerler eğitimi* [Konferans sunumu]. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, Değerler Eğitimi Merkezi, İstanbul.

Karaseyfioğlu, F., & Çalışkan, H. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel değerlere yönelik duyarlılıklarının incelenmesi. *Journal of Multidisciplinary Studies in Education, 5*(3), 88-101. https://dergipark.org.tr/en/pub/jmse/article/962386

Karataş, K. (2020). Kültürel değerlere duyarlı öğretmen ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 19* (76), 1761-1775. https://doi.org/10.17755/esosder.735068

Kaya, B., & Kaya. A. (2012). Teknoloji çağında öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık algıları. *Sakarya University Journal of Education*, *2* (3), 81-95. https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423911402.pdf

Kayışoğlu, N. B. (2016). Investigation of global citizenship levels of pre-service physical education teachers. *Educational Research and Reviews, 11*(6), 299–306. https://eric.ed.gov/?id=EJ1094402

Koçoğlu, E., & Kaya, B. (2020). Analyzing the relation between the sense of citizenship and global citizenship in the context of students of higher education institution. *African Educational Research Journal, 8*(3), 627–639. https://eric.ed.gov/?id=EJ1274469

Kotluk, N., & Kocakaya, S. (2018). Türkiye için alternatif bir anlayış: Kültürel değerlere duyarlı eğitim. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(1), 749-789. https://dergipark.org.tr/en/pub/yyuefd/article/490876

Kozikoğlu, İ., & Tosun, Y. (2020). İlkokullarda yetiştirme programına (İYEP) ilişkin öğretmen görüşleri: Nitel bir çözümleme. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, *53* (3), 903-930. https://doi.org/10.30964/auebfd.679050

Kül-Çetinkaya, Z. (2024). *Ortaokul öğretmenlerinin küresel vatandaşlık eğitimi unsurlarına dair görüş ve öğretim uygulamalarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Nayır, F. (2019). Kültürel değerlere duyarlı öğretmen rolleri ölçeğinin geliştirilmesi, *Turkish Studies Educational Sciences, 14*(I6), 3273-3292. http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.39584

Nikoopour, J., & Esfandiari, N. (2017). The relationship between emotional, social, cultural, spiritual intelligence and EFL teachers' teaching effectiveness. *Journal of Language Teaching and Research, 8*(1), 138-148. http://dx.doi.org/10.17507/jltr.0801.17

Oxfam (2006). *Education for global citizenship: A guide for schools*. http://www.oxfam.org.uk/coolplanet/teachers/globciti/downloads/gcguide06.pdf

Öksüzoğlu, M. K. (2022). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.

Özdemir, M., & Dil, K. (2013). Teachers' attitudes toward multicultural education: Case of Çankırı province. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 46*(2), 215-232. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001302

Özden, D. Ö., & Karadağ, Y. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, *7*(2), 12-35. https://doi.org/10.32570/ijofe.1000371

Özkan, T. (2006). *İlköğretim öğretmenlerinin küresel eğitime yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.

Polat, S. (2009). Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences (JOSES), 1*(1), 154-164. https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423904515.pdf

Reysen, S., & Katzarska-Miller, I. (2013). A model of global citizenship: Antecedents and outcomes. *International Journal of Psychology*, *48*(5), 858-870. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22804560/

Schwartz, S. H., & Rubel, T. (2005). Sex differences in value priorities: cross-cultural and multimethod studies. *Journal of Personality and Social Psychology, 89*(6), 1010-1028. https://psycnet.apa.org/record/2005-16185-013

Tekbıyık, A. (2014). İlişkisel tarama yöntemi. M. Metin (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (ss. 99–114). Pegem.

Temel, C. (2020). A study of global citizenship levels of Turkish university students according to different variables (youth camp leaders sample). *Educational Research and Reviews, 11*(17), 1689–95. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1116650.pdf

Uydaş, İ., & Genç, S. Z. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin küresel vatandaşlık bağlamında Çokkültürlülük hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 4*(1), 415-429. https://doi.org/10.7884/teke.396

Ünlü, A. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel vatandaşlık ve sosyal bilgiler dersinde küresel vatandaşlık eğitimine yönelik algı ve görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.

Yazıcı, S., Başol, G., & Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin çokkültürlü eğitim tutumları: Bir güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37*(37), 229-242. https://dergipark.org.tr/en/pub/hunefd/article/102240

Etik beyan

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul onayına ilişkin bilgi

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı = Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi=27.11.2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası= 14/49